

STM/TUTO/

Hs Helena Korpinen

21.10.2025

VN/20073/2025

Asiakirjanumero

OTSIKKO HE EDUSKUNNALLE KEMIKAALILAIN 13 §:N MUUTTAMISESTA

Asia: Hallituksen esitys laiksi kemikaalilain muuttamisesta (HE 151/2025 vp)

1. Mikä on esityksen tarkoitus?

Esityksellä pyritään vahvistamaan Tullin valvontaoikeuksia biosidivalmisteiden ja biosidilla käsiteltyjen esineiden maahantuonnissa EU:n sisämarkkinoilta. Tavoitteena on estää säädösten vastaisia tuotteita päätyästä Suomen markkinoille.

2. Mikä ongelma esityksellä ratkaistaan?

Nykyisin Tullilla ei ole riittäviä toimivaltuuksia puuttua yksityishenkilöiden verkkokaupasta tilaamien biosidivalmisteiden ja käsiteltyjen esineiden tuontiin EU:n alueelta. Käytännön valvontatilanteissa on ilmennyt epäselvyyksiä sovellettavista normeista.

3. Mitä ovat biosidivalmisteet ja käsitellyt esineet?

- Biosidivalmisteita ovat esimerkiksi hyttyskarkotteet, desinfiointiaineet ja puunsuoja-aineet. Biosidivalmiste on ns. eliötorjunta-aine.
- Käsiteltyjä esineitä ovat tuotteet, joihin on lisätty biosidivalmistetta, kuten kyllästetty puu tai jotkut rakennuskemikaalit (tietty ulkomaalit ja homeenestoaineilla käsitellyt ulkokalusteiden kankaat).

3. Mikä muuttuu kemikaalilaissa?

Kemikaalilain 13 §:ään lisätään säännös, joka selkeyttää Tullin toimivaltuuksia valvoa myös yksityishenkilöiden EU:n sisäliikenteessä tapahtuvaa maahantuontia. Tämä vahvistaa Tullin mahdollisuuksia puuttua säädösten vastaiseen tuontiin.

5. Mitä tuotteita saa tuoda Suomeen?

- Sallittuja biosidivalmisteita ovat:
 - o Suomessa kansallisesti hyväksytyt valmisteet
 - o EU:n luvalla markkinoille saatetut valmisteet, joihin ei ole tehty Suomea koskevaa poikkeusta
- Käsiteltyjen esineiden tehoaineen tulee olla EU:n hyväksymä.

6. Onko kyse taannehtivasta sääntelystä?

Ei. Esitys täydentää ja selkeyttää vakiintunutta hallintokäytäntöä, jota Tulli on jo soveltanut kemikaalilain aiemman muutoksen (260/2022) jälkeen. Perustuslakivaliokunnan mukaan taannehtiva sääntely voi olla hyväksyttävää, jos siihen on erityisiä ja painavia perusteita eikä se kohtuuttomasti loukkaa yksityisten oikeutettuja odotuksia.

7. Miten kemikaalituotevalvonnan valvonnan ohjaus jakautuu ministeriöiden kesken?

Kemikaalituotevalvonnassa toimivalta jakautuu ministeriöiden välillä sen mukaan, koskeeko sääntely terveys- vai ympäristöriskejä.

- Ympäristöministeriö (YM) vastaa biosidivalmisteiden ja muiden kemikaalien ympäristöriskien hallinnasta sekä biosidiasetuksen kansallisesta toimeenpanosta.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa kemikaalilain mukaisen toiminnan yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta ihmisten terveyden suojelun osalta.
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) toimii valvontaviranomaisena ja toimeenpanee EU:n kemikaalilainsäädäntöä, mukaan lukien biosidiasetuksen mukaiset hyväksymismenettelyt ja markkinavalvonta.

8. Miten Tullin ja Tukesin välinen toimivallan jako kemikaalituotevalvonnassa toimii?

Tulli ja Tukes toimivat yhteistyössä kemikaalituotteiden valvonnassa, mutta niiden tehtävät eroavat toisistaan:

- Tulli vastaa maahantuonnin valvonnasta rajalla ja sisämarkkinoilta tulevien tuotteiden tarkastamisesta. Tullin tehtävänä on estää säädösten vastaisten biosidivalmisteiden ja käsiteltyjen esineiden pääsy Suomen markkinoille.
- Tukes (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto) toimii lupaviranomaisena ja vastaa biosidivalmisteiden hyväksymisestä sekä markkinavalvonnasta Suomessa. Tukes arvioi valmisteiden turvallisuutta ja hyväksyy ne EU:n biosidiasetuksen mukaisesti.
- Tullin valvonta perustuu hyväksymiin tietoihin, kuten lupanumeroihin ja tehoaineiden hyväksyntään. Tukes puolestaan ohjaa ja tukee Tullia valvonnan toteuttamisessa, esimerkiksi Kemidigi-tietojärjestelmän kautta.

9. Mitä tapahtui vuonna 2022 EU:n markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanossa, ja miksi nyt tarvitaan uusi täsmennys?

Vuonna 2022 markkinavalvonta-asetuksen (EU) 2019/1020 täytäntöönpano Suomessa toteutettiin vaiheittain eri ministeriöiden yhteistyönä. Tavoitteena oli yhdenmukaistaa kansallinen sääntely EU-asetuksen kanssa ja laajentaa markkinavalvontalain soveltamisalaa uusille tuotesektoreille, kuten kemikaaleihin, kosmeettisiin valmisteisiin sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin. Täytäntöönpanon yhteydessä ei kuitenkaan selkeytetty Tullin toimivaltuuksia EU:n sisämarkkinoilta tapahtuvan yksityistulon osalta, erityisesti biosidivalmisteiden ja käsiteltyjen esineiden kohdalla. Tämä johti käytännön valvontatilanteissa epäselvyyksiin ja puutteisiin, joita HE 151/2025 vp pyrkii nyt korjaamaan.

10. Mikä ero on biosidivalmisteella ja kasvinsuojeluaineella?

Biosidivalmisteet ja kasvinsuojeluaineet ovat molemmat torjunta-aineita, mutta niiden käyttötarkoitus ja sääntely eroavat toisistaan:

- Biosidivalmisteet on tarkoitettu suojaamaan ihmisiä, eläimiä, materiaaleja tai esineitä haitallisilta eliöiltä, kuten mikrobeilta, hyönteisiltä tai jyrsijöiltä. Niitä käytetään esimerkiksi desinfiointiin, puunsuojaukseen, tuholaistorjuntaan ja tuotteiden säilyvyyden parantamiseen. Biosidivalmisteita säädellään EU:n biosidiasetuksella (EU) N:o 528/2012, ja niiden hyväksynnästä Suomessa vastaa Tukes. [tukes.fi]
- Kasvinsuojeluaineet on tarkoitettu suojaamaan viljelykasveja tuholaisilta, kasvitaudeilta ja rikkakasveilta. Niitä käytetään pääasiassa maataloudessa ja puutarhanhoidossa. Kasvinsuojeluaineita säädellään erikseen EU:n torjunta-aineasetuksella (EY) N:o 1107/2009, ja niiden valvonnasta Suomessa vastaa Ruokavirasto ja valvonnan (strategisesta) ohjauksesta maa- ja metsätalousministeriö.

Kemikaalilaissa säädetään biosidivalmisteista ja käsitellyistä esineistä. Kemikaalilaki kuuluu STM:n toimialaan. Biosidivalmisteet, joita koskeva sääntely kuuluu YM:n toimialaan, säädetään kemikaalilaissa. Biosidivalmisteista ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena säätää omaa erillistä lakia. Kasvinsuojeluainelaissa, joka puolestaan kuuluu MMM:n toimivaltaan, säädetään kasvinsuojeluaineista.

11. Milloin laki tulee voimaan?

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.12.2025. Lakia sovelletaan myös niihin biosidivalmisteisiin, jotka ovat Tullin hallussa lain voimaan tullessa.

12. Miten lausuntokierros sujui?

Lakiehdotus oli lausunnolla kesäkuun lopusta elokuun puoleenväliin 2025, ja lausunnonantajat ovat kannattaneet esitystä.